

הערב הראשון, כשהתהלכתי ברח. בות תל אביב, שם היו כולם כמוני. שום פחד מפני הגויים לא יכול היה להכריח אותי להצמיד פנים כאילו אני גדול יותר מכפי שאני. הלכתי לדירתו של ביל ארד. ארד, שמו ניתן לי על ידי ידיד משותף, חי בבית בקרבת שפת-הים. הוא שם תקליט של ברובק, ומוזג לי כוסית קוניאק. סיפרתי לו שמרפסת חדרי בבית-המלון שמעתי ריקוד הורה. "האם יש קיבוץ ליד בית המלון?" שאלתי.

ארד צחק ממני. "כבר לא רוקדים הורה בקיבוץ, זה רק בשביל תיירים. פולקלור לייצור. זה בסך מועדון-נוער". הוא לקח אותי לקליפורניה, מקום מיפגש של אמנים ואינטלקטואלים צעירים.

"האם אתה מכיר מישהו בעיר?" שאל. אמרתי לי שאני מתכוון להיפגש עם אורי אבנרי, עורך העולם הזה.

"הוא פורנוגרף?" אמר ארד. "הוא פיקח, אבל בלתי-אחראי. אל תאמין אף למלה אחת שהוא יגיד לך על ישראל".

★ ★ ★

כשחזרתי לבית המלון, עוד היתה השעה לפני חצות. החלטתי לבקר במועדון הסיניו במקום. היה מלא. הבארמן נתגלה כצירי, וכמעריך של אורי אבנרי. הוא סבר כי חוק לשון הרע החדש, שעורר ויכוח סוער וטרם נתקבל עלידי הכנסת, מכתן נגד אבנרי אישית. "הממשלה", אמר, "הייתה מעדיפה לתלות את אבנרי במקום אייכמן. שמעון פרס שונא אותו".

פרס הוא סגן שר-הבטחון. הוא אחראי, בין השאר, לעסקות נשק. היה זה שבועו של אבנרי שגילה לראשונה כי הפורטוגלים משתמשים בתמי-מיקלעים ישראלים נגד ה-מורדים באנגולה. לדעת הבארמן, מזהים ב-מזרח התיכון את ישראל עם המדינות ה-קולוניאליות המדכאות. פורטוגל, ספרד.

"אורי", הוא אמר, "היה העתונאי היחיד שהיה לו דם ללחום למען עצמאות אלג'יר-יה. העתונים האחרים תמכו בצרפת". צרפת היא היודיה העיקרית של ישראל. אם חוק לשון הרע יתקבל, אמר הבארמן, "זאת לא תהיה עוד דמוקראטיה. בינתיים, כל האמנים והאינטלקטואלים בארץ נשבעים בשמו של אבנרי".

"כבר פגשתי מישהו הסבור כי הוא פורנוגרף".

"הוא מדפיס תמונות של נערות מעור-טלות רק מפני שאין לו גיבוי מפלגתי. עליו למכור את העתון כדי להחזיק מעמד".

★ ★ ★

... העלייה הבלתי-מובלת מהווה מצמסה כבדה על ישראל. עם קום המדינה, היו בה 600 אלף ימים. כיום חיים בה שני מיליונים. המיגרה החברתית של הארץ השתנה באופן קיצוני. פעם היה הרוב מורכב מיהודים אידיאליסטיים, שבאו מפולין ומרוסיה מפני שרצו לחיות בארץ. כיום מורכבת כמעט מחצית האוכלוסייה מכורדים, צפון-אפרי-קאים ותימנים, שהוכרחו לעזוב את מולדתם — או, לפי הגירסה הערבית, פונו על-ידי סוכנים ציוניים.

אין ספק שכמעט כל המישרות ה-גבוהות במדינה תפוסות על-ידי יהודים מערביים. הם המנהלים, הפקידים הבכירים, ראשי החברות, הכורדים, המארוקאים וה-תימנים נוטים להיות פועלים שחורים, רבי-טוראים ופקידים נמוכים. הצבא, המערבב את בני כל העדות באותן היחידות, מקנה לשבור במרוצת הזמן את החשדות והדעות הקדומות, אך כיום כבר קיימת בישראל בעייה עדתית, ושאלה היא אם זו תיעלם או תתגבר בזור הבא.

ארד, שהוא פקיד בכיר באגף התעופה האזרחית, סיפר לי איך שינתה ההצלחה את הקיבוצים. פעם, אמר, חששו אנשי הקיבוצים כי החלפת הספלים בחדר-האוכל בכסאות תהיה סימן של שהיית בורגנית. כיום לוקחים רבים את ארוחת הערב שלהם לחדריהם הפרטיים. התנועה ה-קיבוצית גחעה. כמעט ואין מוקמים קיבוי-צים חדשים.

אורד ואני נסחפנו לקליפורניה, ושם הצטרפנו לשני אדריכלים צעירים. אחד מהם סבר כי אורי אבנרי הוא אדם עזוב, וכי משפט-אייכמן היה מישגה. "זה נמשך ו-נמשך", אמר, "והדברים נעשו זולים". "אך היה עלינו לערוך את המשפט כדי לתנן את הנוער. הנוער בו ליהודים. הוא לא הבין למה היהודים לא לחמו". האדריכל השני אמר: "פה אנחנו סוג חדש של יהודים. מה אתה חושב?" "אני חושב שגילוייו של אייכמן היה מעשה מזהיר, אך המישפט היה מישגה". "קל למתוח ביקורת".

"אני יהודי מן הסוג הישן. אני מותח ביקורת".

★ ★ ★

... אכלתי ארוחת-צהריים עם ראובן בן-צור, איש-ביטחון ישראלי שפגשתי בלונדון. בן-צור, החי בבת ערבי מהודו, פעיל מאד במועדון רוטארי. אכן, משפחתו נראתה כמשפחה בורגנית עדינה, אך אשתו, שהאיצה בי לאכול עוגות, הגניבה פעם רימונים לירושלים מתחת לשימלתה.

"קל יותר להיות ציוני", אמר בן-צור, בצטטו את וייצמן, "כשאתה קצת משוגע". לא מצא חן בעיניו שאפגש עם אורי אבנרי. "הוא נבל", אמר.

אחד הפקידים של בן-צור הראה לי את הגבול, שם הוא שירת לא מכבר בחיל-המילואים. רק מאה מטרים מפרידים בין העמדות הישראליות והירדניות, המוגנות בשקיה-חל. "כששירתתי כאן", אמר יצחק, "היינו רגילים להחליף רכילות בכל בוקר ולזרוק פירות מן הצד האחד לשני". אומד-רים לי כי בשלוש השנים האחרונות גורה רק כדור אחד בזעם בגבול. בגלל סיכסוך של מישחק-קלפים.

סיפרתי לאורי אבנרי על תייר בבית המלון שלי, אחד בשם הרש. "זה עצוב", אמרתי, "אבל הוא חש כי אינו רצוי בישראל".

אבנרי אמר: "התיירים האמריקאים בגיל העמידה, הציונים מהדור הישן, רוצים שי-ישראל תהיה גן-עדן. הם לא מוכ-נים לסבול שום ביי-קורת עליה. הם ב-אים הנה כמו אל-השמיים על-יארמות".

הם רוצים שהארץ תהיה כולה טהורה, ולא מלאת אנשים מתקוטטים. הזקנים האלה יתכו את ה-אצבע שלהם למען ישראל. נכון שהם לא רוצים להתיישב כאן, אבל הם ישי-מו בשביל זה. מבחינה מסוימת, הם עמוד-השדרה של הכלכלה הישראלית הקיימת".

אולם הוא סבר כי הישראלים הם אנטי-יהודיים. אין להם עניין בתרבות היהודית האמריקאית. "בעיני האיש הפשוט ברחוב כאן, התייר הקשש שלך הוא משתמט, מפני שהוא חי בגולה. הוא בא הנה כדי להתלהב משוטרי יהודי, מצבא יהודי, טוב, או הוא צריך לשלם בשביל זה".

משרדו של אבנרי פוצץ פעמיים, והוא עצמו הוכה פעם קשות. את שבועו הוא מגדיר כ-"שליש סנסציוני, שלישי בנוסח טיים פארסיא, ליאנספורט".

"השבועון שלנו הוא העתון האופוזיציוני האמיתי היחיד במדינה", אמר. "היחיד ש-אינו מקבל מענקים סמויים".

★ ★ ★

העתונים הישראליים קשורים, בדרך כלל, למפלגות פוליטיות. ההסתדרות, שהיא גם איגוד מקצועי וגם הטרסט התעשייתי ה-גדול ביותר בארץ, מפרסמת בכל העתונים, חוץ מאשר בעולם הזה.

כאשר גילה השבועון, בעיקבות ידיעה של אובזבר הלונדוני, כי נשק ישראלי מופעל באנגולה, הוחש הדבר על-ידי ה-ממשלה. אולם אבנרי התעקש, והעתונים האחרים נאלצו לחקור את העניין. הוא הביא הוכחות מוחשיות לכוננות הידיעה. "הממשלה", אמר אבנרי, "אמרה שהנשק נמכר לגרמניה, וכי אין לה מושג איך משתמשים בו. זה נכון. אבל נכון גם שגרמניה לא היתה זקוקה לכל לנשק ישראלי. היא קונה אותו באופן הפגנתי, כדי לחפת על אשמתה. הגרמנים פיקחים מדי מכדי לשלוח נשק מתוצרתם למלחמה קולוניאלית מלוכלכת. הם שולחים את הנשק שהם קוי-נים מאתנו. כך", אמר, "אנו נשארים קרחים מכאן ומכאן".

★ ★ ★

... עברנו על פני ביתו של בן-גוריון. לראש הממשלה יש שלושה בתים: דירת-שרד בירושלים, ביתו הפרטי בתל-אביב, וצריפו במידבר. "בעצם הוא שונא את ה-מידבר", אמר אבנרי. "אבל הוא מחנן בחי-שיינגון נדיב. אם בא מישהו מעטל-ביניה האמריקאית לראיין אותו, הוא טס לשדה-בוקר בהליקופטר, חצי שעה לפני בואו של חצי הטלביזיה. הוא חוזר לתל-אביב חצי שעה אחרי שהם מסתלקים".

אבנרי מדבר על בן-גוריון בחיבה. "אף אחד כאן אינו מגיע לקרסוליו, כפוליטיקאי. חבל ששורת שונאה א שית בינו לבין עבד אל-נאצר. כיום הלויים כל העניינים

הפוליטיים בארץ בשאה מתי ירד הזקן מן הבמה. שום רעיון חדש לא נולד במיד-רח התיכון מזה הרבה שנים, ושום דבר לא יקרה עד אחרי בן-גוריון".

לדעת אבנרי, מעוניינים המישטרים משני הצדדים בקיום המצב הנוכחי. לדעתו, שתי הבעיות העיקריות התלויות ועומדות בין ישראל ומצרים הן בעיית הפליטים ובעיית העמדה במלחמה הקרה. המספר המג-מלי של פליטים, שבן-גוריון מוכן לקבלם ב-חזרה, אינו מתקרב אפילו למספר המיני-מלי שעבר אל-נאצר יסכים לו. עבד אל-נאצר רוצה בניטראליות של המזרח ה-תיכון, כולל ישראל. אולם ישראל, אומר אבנרי, כפי שהיא כיום, תלויה במענקים מערביים לעצם קיומה.

הוא טוען כי הכלכלה אינה מציאותית לחלוטין. היא מבוססת על עזרה מתמדת מיוזם הציונים בחוץ-לארץ (ארצות-הברית, קנדה ובריטניה, בע-קר) הלוואות בינלאומיות והשילומים הגרמניים. השילומים, המכני-סים כ-100 מיליון דולר לשנה, מתקרבים לסופם.

"ישראל מתעקשת להתנהג כאילו אינה מדינה מזרח-תיכונית", אמר אבנרי, "אנחנו ממשכיכים להעמיד פנים כאילו אנחנו מעצ-מה מערבית. איש אינו מעוניין באמת במה שקורה באלכסנדריה ובבירות, הקרובות כל כך, אבל כולם רוצים לקפוץ ללונדון ולניו-יורק, שם אפשר להשחין בפני ה-קהילות היהודיות כגיבורים... מן ההת-חלה, מן הימים הראשונים של ההתיישבות הציונית, לא נעשה שום נסיון רציני ל-השתלב במרחב".

★ ★ ★

נסענו לדירתו של אבנרי, בראש בניין של שבע קומות, שצידה האחד משקיף על הים התיכון והצד השני על כל תל-אביב. אורי הצביע על בניין החעד הפועל של ההסתדרות. "הקרמלין שלנו", אמר. שעה ארוכה עמדנו ליד החלון. לבסוף אמר אורי: "אתה יודע, אני אוהב את הארץ הזאת". הוא צחק מעצמו. "בעיר שאתה חי בה, לונדון, הכל כבר עומד על תילו, הכל נעשה. הכל תם ונשלם. כאן — עוד נראה".

★ ★ ★

הקנדי שתרם את התרומה הגדולה ביותר לישראל החושה הוא בלי ספק דוב יוסף, שר-המשפטים הנוכחי. דוב יוסף הוא דמות בלתי-פופולרית, אך מכבדים אותו. איש מפא"י אמר לי: "אני לא אוהב אותו. מעטים אוהבים אותו. אבל האמת היא שנתנו לו את כל העבודות השחורות, כמו שר-הקיצוב אחרי המלחמה".

ראובן בן-צור סבר כי יוסף הוא אדם נוקשה ללא צורך. אורי אבנרי, ששבועו היה מועמד לסגירה אילו נתקבל חוק לשון הרע, דיבר על יוסף בחיבה מפתיעה. "הוא אדם נוקשה, אך ישר מאד".

כיום, כשר-המשפטים, נאלץ יוסף להגן על הצעת חוק לשון הרע, שנוסחה על-ידי קודמו בתפקיד, ושהעונות העולמית מתחה עליה ביקורת. הצעת-החוק, שהוחזר לא מכבר לממשלה לשם עיון מחדש, היתה מאפשרת לממשלה לסגור כל עתון לצמיי-תות, אם הורשע פעמיים תוך שנתיים ב-הוצאת-דיבה. סעיף אחר קובע כי כל אזרח ישראלי, המוציא שם רע על "מדינת ישר-אלי" בחוץ-לארץ, ייתבע לדין בישראל. סעיף נוסף מאפשר לתבוע לדין אדם על השמצת מת, דבר שהיה הופך כל כתיבת היסטוריה אמיתית לבלתי-אפשרית.

"החוק הוא לא התינוק שלי. הוא הוגש לפני שנכנסתי לתפקיד", אמר לי יוסף. רק מנסחים מחדש חוק בריטי קדום. אנחנו

אולם החוק הבריטי, שהוא מתכון אליו, לא נוסח למען בריטניה. היה זה חוק לשח-המנדט. מגמתו היתה קולוניאלית ברורה. הוא התכוון לדכא את העתונות של בני-הארץ, שיכלה לגרום לצרות. שאלתי את יוסף איך יבחין בין "הוצאת שם רע על המדינה בחוץ-לארץ" לבין ביקורת כנה. "הבדל ברור", אמר בחריפות.

היה ברור כי שאלותי מרגיזות אותו. "אין כל מקום לביבלובל", אמר. "ביקורת היא דבר אחר, דיבה דבר אחר. אתה לא יכול לדרוש מאתנו כי נרשה לישראלים ללעוג למדינה ולהשניא אותה בחוץ-לארץ". מרשים את זה בבריטניה ובקנדה", אמרתי.

"כמוכן, במדינה דמוקראטית, מתקדמת, זה שונה. אתה לא תצפה למצוא אצלנו כאן חו-קים כאלה. אנח-נו חיים כאן ב-מצב-הירום". דר' יוסף קם ואמר: "דומני ש-דיברנו זמן רב".

אורי אבנרי

כעת בתל-אביב

כרחוב הכרמל
ליד גן הכובשים
100 מטר ממגדלבי
פזון: א"ח'
12-4 אה"ה
מוציא לאור: 12-7 בע"מ

הלוונה פארק הבינלאומי